

OSAJULKAISU II

Tiitinen, Laura 2018: Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana? Yhteiskuntapolitiikka. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 83 (2), 171–181.

Artikkelin uudelleenjulkaisu Yhteiskuntapolitiikka-lehden ystävällisellä luvalla.

Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana?

LAURA TIITINEN

Sosiaalialan ammattilaiset ovat sosiaalisen hyvinvoinnin asiantuntijoita. He ovat velvoitettuja välittämään asiantuntijatietoa sosiaalipalvelujärjestelmän rakenteiden kehittämiseksi sekä oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Tästä huolimatta alan ammattilaisten on väitetty vetäytyvän julkisuudesta ja koko alan olevan hiljaisuuden kulttuurin vallassa. Työntekijähaastatteluihin pohjautuvassa artikkelissa tarkastellaan sosiaalialan mediavaikuttamisen esteitä.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Tarkastelen artikkelissani sosiaalialan ammattilaisten mediavaikuttamista, jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen muutos. Tätä voidaan kutsua rakenteelliseksi sosiaalityöksi. Mediavaikuttamisella pyritään vaikuttamaan julkiseen keskusteluun, perustellaan muutostarvetta sekä luodaan painetta muutoksen toteuttamiselle (Wallack 1994). Sosiaalialan ammattilaiset ovat merkittäviä alueensa sosiaalisen hyvinvoinnin tiedonhaltijoita ja asiantuntijoita, jotka ovat lainsäädännön ja ammatitieteen nojalla velvoitettuja edistämään oikeudenmukaisuutta kaikilla yhteiskunnan tasoilla (Pohjola & al. 2014a, 9–11). Tätä edistämistä voidaan toteuttaa median välityksellä. Julkisuutta käytetään sellaisissa vaikuttamistavoitteissa, joihin henkilökohtainen vaikuttaminen ei sovellu tai muut menetelmät eivät riitä (ks. Sipilä 1987, 119–125). Julkisuudella pyritään usein vakuuttamaan päätöksentekijät siitä, ettei yksilöiden elämäntilanteisiin puuttuminen riitä, vaan ongelmien taustalla oleviin tekijöihin on puututtava poliittisesti tai rakenteellisesti (Raunio 2004, 63–64; Viirkorpi 1990, 17; Sipilä 1987, 119–120).

Rakenteellisessa sosiaalityössä raportoidaan hyvinvointipolitiikan onnistumisesta, selitetään yhteiskunnan ilmiöitä ja sosiaalityön roolia sekä tehdään asiakastyöhön pohjautuvia ehdotuksia politiikan ja palvelujen kehittämiseksi (Pohjola 2011,

216–219; Juhila 2009). Sosiaalialalla mediavaikuttamisaiheet liittyvätkin useimmiten paikallisen sosiaalipolitiikan toteuttamiseen, kuten resurssihin ja palvelurakenteisiin (Tiitinen & Lähteinen 2014). Tutkimuskirjallisuudessa on väitetty, että sosiaaliala on näkymätön mediassa tai että media esittää alaa lähinnä negatiivisessa valossa (Cordoba 2017; Mendes 2001; Franklin & Parton 1991). Suomalaiset tutkimukset (Mutka 1998; Petrelius 2005) kuvaavat, kuinka sosiaalityö itse vetäytyy julkisuudesta ja alalla vallitsee hiljaisuuden kulttuuri.

Artikkelini paikantuu tutkimuskeskusteluihin sosiaalityön asiantuntijuuden yhteiskunnallisesta paikasta (van Wormer & al. 2012; Sipilä 2011, 144–145; Mullaly 2007; Kivipelto 2004; Satka & al. 2003), rakenteellisesta sosiaalityöstä (Pohjola & al. 2014; Pohjola 2011; Mullaly 2007) ja sosiaalialan mediavaikuttamisesta (Tiitinen & Lähteinen 2014; Weiss-Gal & Peled 2009; Brawley 1997; Franklin & Parton 1991).

Lähestyn sosiaalialan mediavaikuttamista instituutionaalisen, ammatillis-eettisen ja henkilökohtaisen vuoropuhelussa. Tutkimukseni tehtävänä on *kuvata, millaisina mediavaikuttamisen esteet ilmenevät sosiaalialan työntekijöiden kertomina*. Haastateltavien havaitsemien mediavaikuttamisen esteiden analysoiminen antaa mahdollisuuden ymmärtää alan työntekijöiden julkista toimijuutta, julkisuudesta vetäytymistä ja samalla mediavai-

kuttamisen edistämisen keinoja. Tutkimusaineisto koostuu 19 sosiaalialan ammattilaisen haastattelusta. Kaikki haastatellut ovat käyttäneet mediaa vaikuttamisen välineenä työskennellessään julkishallinnon organisaatioissa. Käytän tekstissä tutkimushaastateltavista nimitystä sosiaalialan työntekijät, sosiaalialan ammattilaiset tai haastateltavat.

Artikkelini on osa laajempaa tutkimuskokonaisuutta, ja se täydentää aiempien artikkeleideni tuloksia sosiaalialan mediavaikuttamisesta. Edellisissä artikkeleissa olen analysoinut haastatteluaineistosta sosiaalialan julkisuuden tavoitteita (Tiitinen & Lähteinen 2014) sekä julkisuuden rajoittamista työnantajan toimesta (Tiitinen & Kauppi 2014). Nyt käsillä olevassa artikkelissa analysoin edellisiä laaja-alaisemmin sosiaalialan työntekijöiden kokemia mediavaikuttamisen esteitä.

Ensimmäisessä luvussa käsittelen sosiaalialan mediavaikuttamiseen ja -suhteeseen liittyvää aiempaa tutkimusta sekä alan julkisuuteen velvoittavaa ja oikeuttavaa normistoa. Toisessa luvussa kuvaan tutkimuksen toteutuksen vaiheet. Tämän jälkeen analysoin mediavaikuttamisen esteitä kolmessa empiriaan pohjautuvassa luvussa. Pohdinnassa tiivistän tutkimustulokset sekä tulkitSEN keinoja, joiden avulla alan hiljaisuuden rikkomista voisi edistää.

Sosiaalialan mediavaikuttaminen

Mediavaikuttaminen perustuu ajatukseen, ettei sosiaalisia ongelmia voi korjata vain yksiköihin kohdistuvilla muutospyrkimyksillä (Wallack 1994). Ongelmiin pyritään vaikuttamaan puuttumalla niihin liittyviin laajempiin yhteiskunnallisiin tekijöihin, kuten politiikkaan ja kulttuuriin. Vaikuttamisen ideologiana on kääntää yksilöä syyllistäväksi ja vastuuttavaksi näkökulmat poliittisiksi tai rakenteelliseksi ratkaisumahdollisuuksiksi. (Mt.) Vaikuttaminen on arvolutautunutta viestintää, jolla pyritään vaikuttamaan kohderyhmän ajatteluun ja toimintaan. Mediavaikuttamisella yritetään kyseenalaistaa ja saada aikaan muutoksia sekä kontrolloida ja pitää yllä valta-asetelmia. (Herkman 2011, 82.)

Sosiaalialan mediavaikuttaminen toteutuu erilaisissa dialogeissa muiden toimijoiden kanssa. Alan ammattilaiset toteuttavat mediavaikuttamista journalistien välityksellä tai suoraan sosiaaliseen mediaan. Journalistisella medialla on perinteisesti ollut merkittävä rooli eri maiden sosiaalialan

liittyvän lainsäädännön sekä palvelurakenteiden luomisessa (Mendes 2001). Kansainvälisessä kirjallisuudessa on kuitenkin vuosikymmenten ajan todettu sosiaalialan medianäkyvyyden olevan olematonta tai keskittyvän eniten skandaaleihin ja epäonnistumisiin (Cordoba 2017; Warner 2014; Mendes 2001; Ayre 2001; Franklin & Parton 1991). Suomessa sosiaalityön julkisuutta on tutkittu pro gradu -tutkimuksissa (mm. Pätiälä 2016; Degerlund 2015; Porkka 2015; Hirvelä 2013), joissa päädytään siihen lopputulemaan, että ala esitetään mediassa usein kielteisessä valossa: julkinen keskustelu antaa sosiaalityöstä puutteellisen ja tehottoman tai valtaa ylikäyttävän kuvan, mutta työntekijöitä ei aina syytetä tilanteesta, vaan ongelmia nähdään myös heitä ympäröivissä rakenteissa.

Sosiaalialan oma toimijuus on merkityksellistä alan mediajulkisuudessa. Sosiaalityöntekijöitä on syytetty heikosta viestinnästä, ammatillisesta jargoniasta ja siitä, etteivät he vastaa mediatointusten nopean toiminnan vaatimuksiin (Galilee 2006). Kahdenkymmenen vuoden aikana tehdyt suomalaiset sosiaalialan mediassa toimimista tarkastelevat tutkimukset (Mutka 1998; Petrelius 2005) kuvaavat alaa julkisuudesta vetäytyväksi. Ulla Mutka (1998, 121–132) kuvailee alalla vallitsevan hiljaisuuden kulttuurin olevan profession ulkopuolelle ulottuvan viestinnän vierastamista sekä viestinnän vähyyttä oman toimintayksikön sisälläkin. Julkisuudesta vetäytyminen selitettiin työtaakalla, arkuudella, heikolla ammatillisella itsetunnolla ja hukassa olevalla asiantuntijuu-della. Lisäksi julkinen viestintä assosioitui markkinointiin, jota ei alalla koettu tarvittavan. Myös autoritaariset ja hierarkkiset organisaatiot tuottivat omat esteensä viestinnälle. (Mt.) Päivi Petreliuksen (2003) tutkimuksen mukaan hiljaisuus ja julkisuudesta vetäytyminen on alan yhteisöllinen julkisuusstrategia. Ylipäätään kaikenlaisen vaikuttamisen ja rakenteellisen sosiaalityön on useissa tutkimuksissa todettu jäävän kahdenkeskisen asiakastyön varjoon (Mänttari-van der Kuip 2013; Sipilä 2011, 144–145; Kivipelto 2004).

Mediavaikuttamiselle voi löytää tukea lainsäädännöstä ja ammattieettisistä ohjeista. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, 7 §) velvoittaa toteuttamaan rakenteellista sosiaalityötä, jossa välitetään tietoa asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä sosiaalipalvelujen vaikutuksista. Lisäksi laki kehottaa tekemään ehdotuksia sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja

korjaamiseksi sekä välittämään tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (1999/621, 20 §) velvoittaa viranomaiset tuottamaan ja jakamaan tietoa palveluistaan sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan. Sosiaalialan ammattilaisten ammattieettiset ohjeet (Talentia 2013; International Federation of Social Workers, 2012) velvoittavat tuomaan suuren yleisön tietoon resurssien riittämättömyyttä tai niiden jakautumisen ongelmia sekä syrjivää tai haitallista politiikkaa ja toimintatapoja.

Sosiaalialan mediavaikuttamisen aloitteet syntyvät toimittajien, asiakkaiden tai työntekijöiden motiiveista (Tiitinen & Lähteinen 2014). Mediavaikuttamisen merkittävimpiä kohderyhmiä ovat päättäjät, asukkaat, palveluiden käyttäjät ja yhteistyöviranomaiset (esim. terveydenhuolto, koulu, poliisi). Valtaosa alan mediavaikuttamisesta on paikallista tai alueellista. (Mt.) Vaikuttamisaiheet syntyvät, kun työntekijät havaitsevat asiakastyössä toistuvia ilmiöitä, jotka he yhdistävät yhteiskuntatieteelliseen tietämykseensä (Pohjola & al. 2014b, 284–289; McLaughlin 2009). Mediavaikuttamisaiheet käsittelevät usein työskentelyolosuhteita, lastensuojelua sekä palvelurakenteita (Heinonen 2016). Työntekijät tavoittelevat mediavaikuttamisella 1) sosiaalisten ongelmien ehkäisemistä ja vastuun osoittamista ongelman ratkaisemisesta, 2) oikeudenmukaisuuden jakamista eli asiakkaiden kohtaamien epäoikeudenmukaisuuksien korjaamista, 3) maineen luomista sosiaalipalveluille sekä sen asiakkaille (Tiitinen & Lähteinen 2014). Työntekijät toimivat yhteiskunnan omatuntona tuodessaan julkisuuteen epäkohtia, pyrkimyksenään niiden muuttaminen ja toimintatapojen kehittäminen (Van Wormer & al. 2012, 394–395; Pohjola 2011, 218–219).

Tutkimuksen toteutus

Artikkelin empiirinen aineisto koostuu 19 sosiaalialan työntekijän haastattelusta. Yhteensä litteroitua aineistoa oli 171 sivua. Haastatteluihin osallistuneilla oli kokemusta työhönsä liittyvästä mediavaikuttamisesta. Löysin pääosan haastateltavista tutkimustiedotteella, jossa pyysin kokemuksia julkisen viestinnän toteuttamisesta kunnallisessa sosiaalityössä. Jaoin hakuilmoituksia valtakunnallisilla ammatillisilla sosiaalisen median foorumeilla, sähköpostilistoilla sekä ammattilehdes-

sä. Lisäksi pyysin kolmea henkilöä haastatteluihin, koska olin nähnyt heidän toimivan aktiivisesti mediavaikuttajina. Haastateltavista 16 oli koulutukseltaan sosiaalityöntekijöitä, kaksi sosionomia, joista toinen opiskeli sosiaalityötä, sekä yksi terveystieteiden maisteri. He olivat työskennelleet muun muassa koulukuraattorina, johtavana sosiaalityöntekijänä, lastensuojelun työntekijänä sekä aikuissosiaalityöntekijänä. Haastateltavista enemmistö työskenteli kaupungissa ja muutama maaseutukunnassa. He sijoittuvat tasaisesti eri puolille maata aivan pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta. Heidän mediavaikuttamisensa toteutui sanomalehtikirjoituksina ja radio- ja tv haastatteluina sekä sosiaalisen median julkaisuina. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, yhtä kolmen hengen ryhmähaastattelua lukuun ottamatta.

Olen rajannut tutkimukseni julkishallinnon sosiaalialan työhön, painottaen sosiaalityötä. Valinta on tehty tietäen, että sosiaalialan järjestösektorilla mediavaikuttaminen on usein aktiivisempaa kuin julkishallinnossa. Valinta johtuu siitä, että enemmistö sosiaalialan työntekijöistä työskentelee julkishallinnon organisaatioissa (Landgrén & Pesonen 2014, 21), jolloin he työskentelevät sillä hallinnonalalla, jonka toimintoihin pyrkivät vaikuttamaan. Tämä kaksoisrooli tuottaa vaikuttamiseen omat haasteensa.

Artikkeli on osa tutkimusta, jossa on tutkittu julkisen viestinnän käyttämistä rakenteellisen sosiaalityön välineenä. Haastattelut pohjautuivat joustavaan teemahaastattelurunkoon (esim. Hirsjärvi & Hurme 2004), jonka kysymykset käsitelivät laajasti työhön liittyvää julkista viestintää, sen tavoitteita, työyhteisön viestintäohjeita sekä ympäristön suhtautumiseen julkisuuteen. Haastateltavat kuvailivat, millaisissa tilanteissa he ovat käyttäneet julkista viestintää työssään, mitä viestinnällä oli tavoiteltu sekä millaisia julkisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä he ovat kohdanneet.

Haastateltavilla oli kokemusta julkisuuden käyttämisestä, joten he pystyivät tuottamaan kokemusperäistä tietoa mediavaikuttamisen haasteista. Pertti Alasuutari (1994, 197) kehottaa tutkijaa kiinnittämään huomiota sellaisiin tilanteisiin, joissa haastateltava vihjaa normatiivisen periaatteen olemassaoloon. Haastateltavilleni mediavaikuttamisen esteet tulivat näkyväksi, kun he pyrkivät toteuttamaan julkista viestintää, joka laukaisi toimintaympäristössä reaktioita. Reaktiot pyrkivät estämään viestintää, kannustivat, rankaisivat tai hämmästelivät sitä. Haastateltavissa nämä tilanteet olivat he-

rättäneet muun muassa häpeää, puolustuskannalle asettumista, alistumista ja voimaantumista. Omien kokemustensa lisäksi haastateltavat kuvailivat kollegoidensa kokemuksia ja suhtautumista mediavaikuttamiseen, jotka ovat sekundaarisia kokemuksia. Useimmat haastateltavat olivat joskus kieltäytyneet tai pidättäytyneet mediavaikuttamisesta ja pystyivät kertomaan omia perusteluitaan julkisuudesta vetäytymiselle. Aktiiviset mediavaikuttajat ovat sopiva tutkimusinformanttiryhmä, koska he kohtaavat mediavaikuttamista estäviä ja edistäviä tekijöitä vaikuttamistyössään.

Analyyysi on toteutettu sisällönanalyysin avulla (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–115). Analyysiyksikkönä toimi ajatuskokonaisuus, jossa haastateltavat kuvailivat mediavaikuttamisen esteitä. Useimmiten ajatuskokonaisuus oli muutamien lauseiden pituinen. Poimin litteroidusta kokonaisuaineistosta haastateltavien pohdintoja viestinnän ja mediavaikuttamisen estävistä tai niitä haittaavista tekijöistä sekä ympäristön reagoinnista haastateltavan vaikuttamispyrkimykseen julkisuudessa. Näin löydetyt vastaukset keräsin dokumenttiin, jossa ryhmittelin ja järjestelin toisiinsa liittyvät ajatuskokonaisuudet yhteen. Toteutin analyysin alkuvaiheen aineistolähtöisesti. Järjestelin ryhmitellyt mediavaikuttamisen esteet kolmeen pääluokkaan, jotka ovat niiden ilmenemisen tasoja. Näitä olivat instituutioiden taso, ammatillis-eettinen taso sekä henkilökohtainen taso. Sisällönanalyysin loppuvaiheen toteutin teorialähtöisesti, koska aineistosta ei noussut selkeitä pääkategorioita, joiden avulla analyysin loppuunsaattaminen aineistolähtöisenä olisi mahdollistunut.

Hiljaiset instituutiot

Haastateltavien mukaan enemmistö sosiaalialan vaikuttamistyöstä tehdään verkostojen, työryhmien ja suhteiden välityksellä. Vaikuttamistyötä tekevät pääasiassa johtavat viranhaltijat. Haastateltavat kertoivat myös, että epätavanomaisuutensa vuoksi mediavaikuttaminen saattaa herättää ympäristössä hämmennystä. Julkisesta keskustelusta vetäytyminen on siksi muodostunut totuudeksi tavaksi toimia. Mediavaikuttamisen tavoitteet ovat kuitenkin ristiriidassa edellisen kanssa, sillä sen tehtävänä on hakea tarkoituksellista huomiota asioille ja toimijoille.

LT: Miten työyhteisöissä on suhtauduttu sinun viestintään?

H: Musta tuntuu, että se on vähän vieras asia. Sekä työntekijöille että yhteisössä. (H13)

Haastateltavien mukaan viestinnän vierastaminen liittyy mediataitojen vähäisyyteen alan koulutuksessa (myös Hämäläinen 2014, 79; Kairala & al. 2012). Haastateltavistani kaikkein aktiivisimmat mediavaikuttajat toimivat sosiaalialan perustyön lisäksi politiikassa tai luottamusmiehinä. Heillä eri roolit toivat ehkä varmuutta ja ympäristön silmissä oikeutuksen mediavaikuttamiseen, vaikka usein vaikuttamisen teemat nousivatkin asiakastyöstä.

Haastateltavien mukaan heidän työnantajaorganisaatioidensa viestintä on pääasiassa yksisuuntaista tiedottamista. Se on johtajalähtöistä, hierarkkista ja tiukasti kontrolloitua, jossa tuotetaan niukasti lähinnä faktatietoja (vrt. Jantunen & Rantapelkonen 2014, 26–35). Nykyaikaisessa viestinnässä odotetaan kykyä nopeaan, laaja-alaiseen vuorovaikutukseen, jossa faktat yhdistyvät tarinoihin. Siinä jaetaan, osallistutaan ja uskotaan johonkin yhteiseen tärkeään. (Mt.) Ristiriitoja syntyy, mikäli viranomaisviestintä nojautuu vanhoihin viestinnän tapoihin, kun kansalaiset odottavat uudenlaista mediavaikuttamista. Haastateltavat olivat organisaation sisällä siirtymässä uudenlaiseen viestintään ja joutuivat siinä ”uudisraivaajan” roolissa kohtaamaan viestintärooleihin liittyvää vastarintaa, hämmennystä ja valtataisteluita.

Kun viestii niin huolena on, että vaatiiko ihmiset enemmän palveluita tai tietääkö ne liikaa asioista tai alkaako ne vaatimaan asioita. Jotenkin pelätään niitä ihmisiä siinä yhteisössä. Se on hyvä, että ihmiset on eri mieltä asioista. Joskus keskustelu voi tuottaa jotain hyvää, parempaa tai uutta. (H13)

Haastateltavat kuvailivat kollegoiden ja koko työympäristön vierastavan tai pelkäävän julkista vuorovaikutusta kansalaisten kanssa. Synä tähän mainittiin viestinnän assosioituminen markkinointiin (myös Mutka 1998) ja viestimättömyyden käyttäminen asiakasmäärän rajoittamisen välineenä (myös Tiitinen & Kauppi 2014; Sinkkonen & Laulainen 2010).

Haastateltavat kertoivat, että he tuottavat mediaan useimmiten kanta-aottamattomia palvelutiedotteita. Vaikka he yrittivät siirtyä vaikuttavaan viestintään, teki ympäristö siitä haastavaa. Heidän täytyi itse keksiä mediavaikuttamisen käytännöt, resurssit ja toimintatavat, sillä organisaatiot tarjosivat näitä harvoin valmiina. Useat työnteki-

jät olivat epä tietoisia organisaationsa viestintäohjeista tai omista viestintäoikeuksistaan. Ristiriitoja syntyi, kun samassa organisaatiossa eri toimijoilla oli poikkeavat ymmärrykset viestinnän vastuualueista ja vapauksista. Haastateltavat kuvailivat työskentely-ympäristön antavan ristiriitaisia viestejä viestinnästä. He kertoivat, että tiettyihin teemoihin liittyy vaikenemisen oletusta samalla kun heiltä odotettiin proaktiivista mediavaikuttamista toisista aiheista.

Sanotaan, että niistä asioista päättää ja huolehtii jotkut muut, että ei rivisosaalityöntekijän tarvi kommentoida mitään tai olla mitään mieltä. (...) Meidänkin tehtävänä on paikallisesti ja valtakunnallisesti vaikuttaa, että saadaan meidän asiakkaiden ääntä kuuluviin ja myönteisiä mielikuvia esille ja rikotaan stereotypioita. (H15)

Aineisto havainnollistaa, miten toimintaympäristön viestintäkulttuurit vaikuttavat sosiaalialan työntekijöiden mediavaikuttamiseen. Toisinaan viestintäkulttuuri pyrkii rajoittamaan viestintää, erityisesti kriittisiksi koetuista aiheista (myös Tiitinen & Kauppi 2014; Tiitinen & Silén 2016; Hedén & Månsson 2012; Apaza & Yongjin 2011, 115; Dworking & Baucus 1998, 1 281). Tällaisia olivat esimerkiksi haastateltavien työskentely-ympäristöön tai paikalliseen politiikkaan liittyvät epäkohdat, joista he viestivät pyrkimyksenään niiden lopettaminen. Työntekijöiden sananvapautta pyritään toisinaan rajoittamaan sekä kriittisiä keskustelunaiheita vaiennetaan (Tiitinen & Kauppi 2014). Vaientamispyrkimyksistä huolimatta haastateltavat olivat onnistuneet kriittisessäkin mediavaikuttamisessa. Kohdattuaan vastarintaa he muuttivat vaikuttamisen toimintastrategiaansa, jotta pystyivät jatkamaan muutoshakuista viestintää.

Mediavaikuttamisen paheksunta tai vaientaminen saattavat johtua siitä, että työyhteisöissä odotetaan lujaa uskollisuutta yhteisön viestinnän normeja kohtaan. Haastateltavat kuvailivat ristiriitaista tai välttelevää suhtautumista julkisuuteen sekä tiukkaa viestinnän keskittämistä johtajille. Organisaatiot saattoivat määritellä sisäisiksi asioiksi sellaisia päätöksiä, joista olisi sosiaalialan ammattilaisten mielestä pitänyt käydä julkista keskustelua (vrt. Herkman 2011, 48–49).

Työntekijän rooli ja asema vaikuttivat siihen, kuinka ympäristö suhtautui hänen mediavaikuttamiseen. Asiakastyöntekijät saavat ensimmäisenä tietoa asiakaskuntaansa koskevista rakenteellisen tason ongelmista, joissa tarvitaan vaikuttamis-

ta. Haastateltavat kuvailivat, ettei esimiesasemassa työskentelevillä aina ole yhtä paljon tietoa tai vapautta esittää organisaatiokriittisiä kannanottoja kuin asiakastyöntekijöillä.

Päällikkö tuli kädestä pitäen kiittelemään, että tällaista [mediavaikuttamista] juuri tarvitaan. Heidän käteensä on tavallaan sidottu, koska heidän on toteltava niitä käskyjä, jotka sieltä ylempää tulee. He ajatteli, etteivät pysty enempää vaikuttamaan. (H7B)

Esimiesasemassa toimivilta odotettiin muita suurempaa lojaalisuutta organisaation virallisia kannanottoja ja päätöksiä kohtaan (myös Korkeamäki & Koskinen 2012, 18).

Ammatillis-eettinen hiljaisuuden taso

Omat haasteensa sosiaalialan ja median yhteistyöhön tuottavat näiden alojen erilaiset toimintalogiikat ja näkökulmapainotukset. Useampi haastateltava kertoi pettyneensä toimittajien näkökulmiin lehtijutuissa, joihin heitä oli haastateltu. Median rajalliset palstatilat ja journalistisin perustein tehdyt sisältöratkaisut voivat poiketa voimakkaasti sosiaalialan työntekijöiden odotuksista ja intresseistä julkisuuden suhteen (myös Jaakkola 2013). Sosiaalialan työntekijät pelkäsivät, että heidän lausuntonsa antavat mediassa vääristyneen kuvan tilanteesta, mikäli siitä korostetaan vain joitakin näkökulmia.

Näkökulmaerimielisyyksien lisäksi ongelmia tuottivat sanavalinnat ja toimittajien tekemä haastattelujen editointi tai otsikointi. Sosiaalialan työntekijät pelkäsivät sanovansa itse jotain väärin sekä julkisuuden aiheuttamia reaktioita työyhteisössä. Moni oli oppinut vasta vahinkojen myötä pyytämään antamansa haastattelun ennakkotarkistukseen.

Minusta [sosiaalialan työntekijät] on todella hirveän arkoja vielä menemään haastatteluihin tai muihin. (...) pelätään, mitä kauheuksia sinne juttuun kirjoitetaan (H2)

Haastateltavat kuvailivat, että epämiellyttävistä ja epäonnistuneista mediakokemuksista kerrotaan varoittavia tarinoita sosiaalialan sisällä. Kielteiset tarinat ovat omiaan lisäämään niiden pelkoja mediavaikuttamista kohtaan, jotka ovat ennestäänkin jo epävarmoja viestimään.

Median halu saada ilmiöille “kasvot” ja taustalle ihmisten tarinoita, koettiin sekä viestinnän mahdollisuudeksi että haasteeksi. Vaikuttamistavoit-

teet konkretisoituvat ihmisten tarinoiden avulla. Tällöin työntekijät etsivät asiakkaistaan julkisuuteen halukkaita ja kyvykkäitä ihmisiä. He toimivat mediavaikuttamisessa asiakkaiden edunvalvojina esimerkiksi siten, että olivat asiakkaan kanssa tapaamassa toimittajaa sekä ennakkotarkastivat lehtihaastattelut yhdessä asiakkaan kanssa.

Meidän asiat on mennyt läpi paikkakunnan lehdissä ja uutisissa. Veikkaan että se johtuu siitä, kun me ollaan aina pyritty saamaan siihen mukaan näitä asiakkaita. Eli valmiiksi etsitty niitä mahdollisia haastateltavia, joiden kotiin lehdistö voi mennä ottamaan valokuvaa tai televisio voi mennä kuvaamaan. (...) Kun media tarvii niitä kasvoja. (H2)

Palveluiden käyttäjien kokemustiedon käyttäminen viranomaisten mediavaikuttamiseen on harvinaista (Tiitinen & Lähteinen 2014; Beresford 2010, 12–13). Asiakkaita osallistavaan mediavaikuttamiseen osallistuneet haastateltavat kuvasivat kokemusta positiiviseksi. Asiakkaiden valitseminen median haastatteluihin vaatii kuitenkin eettistä pohdintaa. Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus edellyttävät, että työntekijät eivät paljasta asiakkaiden yksilöintitietoja, mutta asiakkaiden sananvapautta tämä ei estä. Toisaalta sosiaalityön asiakkaina on paljon ihmisiä, joiden henkinen tai fyysinen tila tai esimerkiksi ikä eivät mahdollista julkisuuteen osallistumisen seurausten kokonaisvaltaista harkintaa.

Me halutaan tuoda jotakin ilmiötä esiin sosiaalityöntekijöinä. Toimittajat haluaa, että siellä on kasvot ja se näkyy tapauksena. Se ei aina vastaa tarkoitustaan. Joskus on vaikea saada läpi yleisellä tasolla juttuja. Se on eettinen kysymys. (H10)

Haastateltavat löysivät asiakkaiden tarinoiden ja henkilöllisyyden paljastamiselle myös vaihtoehtoja. Asiakkaat voivat toimia vaikuttamisessa taustajoukoissa tai kertoa tarinansa julkisuuteen nimettömästi. Onnistuessaan asiakkaiden mediaosallisuus lisäisi sen vakuuttavuutta, eettisyyttä ja laatua (Sipilä 1987). Työntekijät kaipasivat enemmän ohjeita sosiaalialan eettisesti haasteellisiin viestintätilanteisiin, sillä väärintulkittu salassapito voi johtaa vaikuttamisesta vetäytymiseen (myös Miettinen 2000, 50).

Sosiaalialan työntekijät joutuvat päätöksentekijäroolissa toisinaan asiakkaidensa pettymyksen ja vihan kohteeksi – joko yksityisesti tai mediassa. Joskus kritiikin kohteena oleminen kärjistyy vainoksi tai uhkailuksi (Oinonen 2016). Vainoamista voidaan toteuttaa sosiaalisen median välityksellä, jossa vainoajat voivat yllyttää muitakin vihamieliseen käytökseen työntekijää kohtaan (mt.)

Haastateltavieni joukossa oli niitäkin, joilla oli vainoajia. He pelkäsivät julkisuuden houkuttelevan vainoajia tai voimistavan olemassa olevan vainoajan toimia.

Sitten kun mulla on töiden kautta stalkkeri, se on aina se, että mä voin saada lisää niitä. (H14)

Työntekijät pelkäsivät julkisuuden lisäävän myös vihapuhetta internetissä. Haastateltavat pohtivat mediavaikuttamista siitä näkökulmasta, kuinka herkästi keskustelun aihepiiri voi aiheuttaa vihapuhetta (myös Pöyhkäri & al. 2013, 133–136). Konfliktierkkien aiheiden mediavaikuttamisessa vaakalaudalle asettuvat asiakkaiden julkinen puolustaminen sekä työntekijän henkilökohdainen asettautuminen julkisen arvostelun sekä vihapuheen kohteeksi.

Haastateltavien kokemuksissa mediavaikuttamisen eettiset haasteet kasvoivat, mitä kriittisempi vaikuttamisaihe oli. Ympäristö saattaa kokea työyhteisöön liittyvän kriittisen julkisen keskustelun epäluottamusta herättävänä, jolloin mediavaikuttajiin kohdistettiin syytöksiä lojaliteetin rikkomisesta. Vaikuttamisen henkilökohtaiset riskit ovat suurimmillaan, kun julkisuuteen paljastetaan jokin toiminnan epäkohta (Dworking & Baucus 1998, 1281; Apaza & Yongjin 2011, 115). Epäkohtien paljastaja on monen lojaliteettisuhteen ristipaineessa. ”Hänen on oltava lojaali niin kollegoilleen, lähimmille esimiehilleen, organisaation ylimmälle johdolle, yhteiskunnalle ja miksei myös laajemmille universaaleille arvoille.” (Salmiinen & Heiskanen 2013.)

Sun pitää uskaltaa nostaa epäkohtia ja tuoda julki asioita, mutta pitää kuitenkin olla tietyllä tapaa linjassa sen perusorganisaation kanssa. Et sä voi ruveta ihan soololemaan miten sattuu. (H13)

Epäkohtia paljastettaessa sosiaalihuoltolaki (1301/2014, 48 §) velvoittaa työntekijöitä raporttoimaan niistä ensin työnantajalleen ja sen jälkeen toimintaa valvovalle viranomaiselle, jos epäkohtaa ei poisteta. Mikäli organisaation sisäinen raportointi ei johda muutoksiin, on julkisuuden käyttö mahdollista, kunhan epäkohta on todellinen, vaikuttaminen on asiallista ja sen taustamotiivina on julkinen etu (Korkeamäki & Koskinen 2012). Osa haastateltavista raportoi epäkohtia mediaan toimittajien välityksellä anonyymisti, sillä he kokivat henkilöllisyytensä paljastumisen liian suureksi henkilökohtaiseksi riskiksi.

Hiljaisuuden henkilökohtaisella tasolla

Työntekijöiden henkilökohtaiset mediavaikuttamisen esteet olivat heijastumia instituutioiden ja ammatillis-eettisen tason esteistä, jotka ilmenivät usein julkisuuteen liittyvinä pelkoina. Sosiaalityöntekijöiden työpaikan ulkopuolisiin puheen- vuoroihin on todettu liittyvän enemmän itsekontrollia, pelon tunnetta ja jännittämistä (Petrelius 2003). Jotkut ihmiset tunnistavat ja noudattavat herkästi hiljaisuuteen ohjaavia normeja, kun taas toiset ylittävät niitä rohkeammin. Useampi haastateltava kuvaili, että kollegoiden kieltäytyessä systemaattisesti julkisista esiintymisistä niihin osallistuminen lankesi aina heille.

Monikaan meidän talosta [sosiaalityöntekijöistä] ei ne halua olla lehdistössä, en tiää miksi. (...) Kun SPR tai MLL tuo joululahjapaketteja taloon, otetaan joulukuva. Sitten se on vähän, että kuka sinne kuvaan uhrautuu meidän tiimistä ja kuka sinne taas menee. Taas pitäis ottaa se joulukuva. Mene sinä, minä en ainakaan lähde. (H5)

Osa haastateltavista liitti kollegoiden julkisuudesta vetäytymiseen pelkoa nolatuksi tulemisesta, typerältä näyttämisestä tai julkisen arvostelun kohteeksi joutumisesta (myös Petrelius 2003). He kuvailivat yksilöllisten ominaisuuksien vaikuttavan julkisuuteen suhtautumiseen, sillä he arvioivat itse käyttävänsä mediaa vaikuttamiseen, koska olivat ”sellaisia ihmisiä”.

Haastateltavat tunnistivat, että mediavaikuttamisella voi olla konkreettisia vaikutuksia ja liittivät vaikuttamiseen pelkoa siitä, että julkisen kannanoton vuoksi tehdään päätöksiä, jotka osoittautuvatkin myöhemmin huonoiksi. Sosiaalityöntekijöillä on paljon vaikutusvaltaa, joka perustuu heidän yhteiskunnalliseen asiantuntijuuteen sekä laajan mukanaoloon eri hyvinvointipalveluissa (Viirakorpi 1990, 20-21). Työntekijän mediavaikuttamiseen liittyy vallan lisäksi myös vastuuta, jonka haastateltavat kokivat pelottavaksi. Vaikuttamisen lopputulokset kun eivät välttämättä ole kenenkään kontrollin vallassa.

Työntekijät tunnistivat, että myönteisiin vaikuttamisaiheisiin liittyy kateuden pelkoa. Lisäksi työn onnistumisista viestimistä esti pelko siitä, että hyvä viedään pois, jos se paljastuu. Pelättiin, että päättäjät kiristävät resursseja juuri sieltä, missä asiat ovat hyvin.

Me haluttais puhua siitä, että oikeesti me ollaan pelastettu tosi paljon lapsia. (...) Ja jos me ei oltais puututtu, niin mitä kaikkea olis voinu tapahtua [lapsille]. Mutta

sitten jos niistä menis kertomaan, niin ne ajattelis, että kiillottaako se joutain omaa kuvaa. (H14)

--

Sitten se kynnys, jos niinkun nostaa vähän niinkun rintaa rottingille, niin pelkää sellaista kateutta, että nyt meiltä otetaan vähäkin hyvä pois, jos me kehuaan, että meillä menee näin hyvin. (H4)

Onnistumisten kätkeminen voi osaltaan johtaa siihen, että sosiaalialan mediavaikuttamisessa korostuvat neutraalit ja kriittiset näkökulmat.

Haastateltavat kuvailivat, kuinka mediavaikuttaminen jää toistuvasti yksilökeskeisen asiakastyön jalkoihin. Vaikka sosiaalityöntekijöillä olisi koulutuksensa ja tehtäviensä puolesta hyvät lähtökohdat yhteiskunnalliseen asiantuntijuuteen, työ suuntautuu käytännössä toimenpide- ja oirekeskeiseen työskentelyyn (Mänttari-van der Kuip 2013; Rautio 2004, 78–79; Kivipelto 2004).

LT: Mistä se johtuu, ettei toiset yritä vaikuttaa asioihin laajemmin?

H: Luulen, että ne laittaa vaakakuppiin sen, että auttaako hyvin yhtä perhettä, vai yrittääkö he tehdä vaikuttamista samalla kun he auttaa sitä yhtä perhettä. (H4)

Vaikuttaminen voi tuntua yksittäisten asiakkaiden hylkäämiseltä (McLaughlin 2009). Työntekijät ovat liian turhautuneita ja väsyneitä vaikuttamiseen, joten he ”alistuvat ilman vastarintaa omaan kohtaloonsa” (Piironen 2006). Mediavaikuttaminen edellyttää luovuutta, joka harvoin onnistuu kiireessä, saati uupuneena.

Haastateltavat kuvailivat yhdeksi mediasta vetäytymisen syyksi sen, etteivät he halua osallistua ennestään negatiiviseen julkisuuteen, jossa heitä lähtökohtaisesti kohdeltaisiin syillisinä. Sosiaalityön negatiivisen julkisuuden on väitetty vaikuttavan asiakkaiden luottamukseen sekä työntekijöiden itseluottamukseen (Cordoba 2017; Ayre 2001; Franklin & Parton 1991). Mitä negatiivisempaa julkisuus on, sitä enemmän he joutuvat suojautumaan julkisuudesta tulevilta iskuilta, jotta jaksaisivat tehdä työnsä. Alaan kohdistuvien negatiivisten stereotyyppien vuoksi työntekijät eivät aina halua paljastaa ammattiaan. Ammatti pidetään salassa, jotta ympäristö ei alkaisi nähdä heitä ja heidän lähipiiriään stereotyyppien värittämänä.

Tämä työ on tosi salaperäistä. Ihmiset ei tiedä, mitä me tehdään. Kaikilla on vahvat mielikuvat siitä, että yhtenä päivänä me mennään soittamaan ovikelloa ja viedään ne lapset. (...) Jos mun naapurit tietäis, mitä mä teen työkseni, niin minuun varmaan suhtauduttaisiin eri tavoin. (H14)

Toimiakseen journalistisessa mediassa työntekijän on oltava usein valmis kertomaan nimensä, ammattinsa ja suostumaan valokuvan julkaisemiseen. Mikäli sosiaalialan työntekijä ei halua paljastaa näitä perustietoja itsestään mediassa, voi se muodostua mediavaikuttamisen esteeksi.

Hiljaisuuden kulttuurin murtaminen

Artikkelin tavoitteena oli kuvata, millaisina mediavaikuttamisen esteet ilmenevät sosiaalialan työntekijöiden kertomina. Haastattelemani työntekijät olivat mediaa vaikuttamistyössä aktiivisesti käyttäviä sosiaalialan ammattilaisia.

Taulukkoon 1 olen tiivistänyt aineistosta analysoimani sosiaalialan mediavaikuttamisen esteet ja niiden kuvaukset. Analysoin hiljaisuuden kulttuurin elementtejä kolmella ilmenemistasolla: 1) instituutioiden tasolla, 2) ammatillis-eettisellä tasolla ja 3) henkilökohtaisella tasolla.

Artikkelin tulokset vahvistavat aiempia tutkimustuloksia sosiaalialan hiljaisuuden kulttuurista (Mutka 1998; Petrelius 2005). Edelleen monitasoiset tekijät ohjaavat sosiaalialan työntekijöitä ennemminkin julkisuudesta vetäytymiseen kuin sen käyttämiseen. Hiljaisuuden kulttuuri ei kuitenkaan paikannu ainoastaan sosiaalialalle, vaan se on laajempi ilmiö julkishallinnossa. Hiljaisuus kiinnittyy viranomaisviestintään ja julkishallinnon instituutioiden käytäntöihin. Hiljaisuus on niin syvällä toimintatavoissa, ettei sitä huomata kyseenalaistaa, jolloin työntekijät eivät havaitse vaikuttamisen mahdollisuuksiaan. Jopa mediavaikuttamisesta puhumiseen liittyy hiljaisuutta.

Instituutioiden tasolla ilmenevään hiljaisuuden purkamiseen työntekijät toivoivat viestintään ja vaikuttamiseen liittyvän koulutuksen lisäämistä (myös Hämäläinen 2014, 79; Kairala & al. 2012). Instituutiot eivät ole siirtyneet avoimempaan viestintäkulttuuriin, jota ympäristö siltä odottaa. Viestintäsuunnitelmien ja -strategioiden

Taulukko 1. Mediavaikuttamisen esteitä kolmella tasolla

MEDIAVAIKUTTAMISEN ESTEET KOLMELLA TASOLLA	
Ilmenemistaso	Esimerkkejä esteistä, jotka ohjaavat mediavaikuttamisesta vetäytymiseen
1. Instituutioiden taso	
Suomalaiseen viestintäkulttuuriin ja viranomaisviestintään liittyviä normeja, jotka toteutuvat sosiaalialaa laajemmin.	<ul style="list-style-type: none"> - julkisen keskustelun vierastaminen - koulutuksen puute mediavaikuttamiseen - vanhanaikaisessa viestintätyylissä pitäytyminen - epäselvät viestintäohjeet,- vastuut ja -vapaudet - viestinnän keskittäminen - mediavaikuttajaroolien tunnistamattomuus
2. Ammatillis-eettinen taso	
Sosiaalialan ja media-alan professionien väliset ristiriidat toimintalogiikassa.	<ul style="list-style-type: none"> - epäluottamus toimittajia ja mediaa kohtaan - pelko väärinymmärretyksi joutumisesta - median erilaiset intressit ja näkökulmapainotukset - median toive saada ilmiöille kasvot ja tositarinoita
Ristiriitatilanteet, jotka liittyvät vaikuttamiseen velvoittaviin tekijöihin (ammattietiikka ja lainsäädäntö) sekä mediavaikuttamista rajoittaviin käytäntöihin.	<ul style="list-style-type: none"> - vainon ja vihapuheen kohteeksi joutumisen pelko - mediavaikuttamiseen liittyvät lojaliteettiristiriidat työyhteisön, ammatillisuuden ja asiakkaiden välillä.
3. Henkilökohtainen taso	
Työntekijöiden henkilökohtaiset mediavaikuttamiseen liittyvät esteet.	<ul style="list-style-type: none"> - julkisen huomion kohteeksi asettumisen pelko - väärässä olemisen riski
Ovat heijastumia instituutioiden ja ammatillis-eettisen tason esteistä.	<ul style="list-style-type: none"> - onnistumisten kätkeminen kateuden ja poisottamisen pelossa - alan negatiiviset stereotypiat sekä niihin leimaantumisen pelko
Ilmenevät mediavaikuttamiseen liittyvinä pelkoina ja valintoina.	<ul style="list-style-type: none"> - kilpailu ylikuormitetusta työajasta

tekeminen selkiyttäisi epäselviä viestintävastuita ja -rooleja, jolloin mediavaikuttaminen voitaisiin tunnistaa yhdeksi työskentelymenetelmäksi.

Median tapa käsitellä sosiaalialaa skandaalihaikuisesti (Warner 2014; Mendes 2001; Ayre 2001; Franklin & Parton 1991) sekä sosiaalisen median vihapuhe eivät houkuta työntekijöitä uhraamaan itseään media-alttareilla (Pöyhtäri & al. 2013, 133–136). Sosiaalialalla tarvitaan ammatillista ja tieteellistä tiedonmuodostusta mediavaikuttamisen edistämiseksi sekä tietoa julkisuudessa toimimiseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista (Tiitinen & Kauppi 2014). Mediavaikuttamisen vaikuttavuutta lisäisivät asiakasollisuuden sekä paikallisen tiedonkeruun yhdistäminen siihen (Sipilä 1987). Julkishallinnon sosiaalialan työ on järjestelmä- ja virastokeskeistä (Hämäläinen 2014, 75), kun taas mediavaikuttaminen olisi elämänmakuisinta asiakaskeksisesti toteutettuna.

Henkilökohtaisella tasolla hiljaisuuden kulttuurin murttamistyö liittyy työntekijöiden asenteisiin sekä resursseihin. Mediavaikuttamisen lopputuloksiin voi liittyä ennalta-arvaamattomuutta. Mediavaikuttamisen riskien lisäksi tulisi nähdä sen mahdollisuudet, jopa resurssien ja työskentelyolojen kehittämisen suhteen. Sosiaalialan työntekijät ovat 2010-luvulla perustaneet sosiaalisen median foorumeita, joilla he pyrkivät vaikuttamaan yhdessä. Tällaisia foorumeita ovat muun

muassa Facebook-ryhmä ”Sosiaalityön uraverkosto” sekä Sosiaalinen tekijä -blogi. Vastaavien matalan julkaisukynnyksen mediavaikuttamisfoorumien olemassaolo ja nimimerkillä julkaisemisen mahdollisuus edistävät julkisuutta arastelevien työntekijöiden vaikuttamisen harjoittelua. Positiivisten asioiden ja onnistumisten esilletuonti mediassa voisi edistää ymmärrystä ja luottamusta alaa kohtaan. Tämä osaltaan vähentäisi alaan liittyviä negatiivisia stereotyyppioita ja niihin leimaantumisen pelkoa.

Sosiaalialan mediavaikuttamisen esteiden monipuolinen analysointi on tärkeää, jotta alalla opitaan haastamaan niitä. Sosiaalialan työntekijät sisäistävät hiljaisuuden kulttuurin ja heidät nähdään syyllisiksi siihen, vaikka he ovat vain osa ympäröivää hiljaisuuden kulttuurin virtaa. Työntekijöiden tulisi hahmottaa oman valtansa mahdollisuudet (Viirkorpi 1990, 20–21), joiden käyttämättä jättäminen on myös vallankäyttöä. Systemaattisella mediavaikuttamisesta vetäytymisellä on vaikutuksensa niille sosiaalialan palveluiden käyttäjille, joiden tilannetta vaikuttamisella voitaisiin helpottaa. Mediavaikuttamisella työntekijät voivat valtaannuttaa asiakkaitaan sekä itseään irti hiljaisuuden kulttuurista. Sinnikkäillä perusteluilla ja rohkeudella moni haastattamani työntekijä onnistui luomaan itselleen roolin yhteiskunnallisena keskustelijana, jonka ympäristö ymmärtää, tai ainakin sietää.

Saapunut 25.4.2017
Hyväksytty 16.1.2018

KIRJALLISUUS

- Alasuutari, Pertti: Laadullinen tutkimus, 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino, 1994.
- Apaza, Carmen R. & Yongjin, Chang: What Makes Whistleblowing Effective. *Public Integrity* 13 (2011): 2, 113–30.
- Ayre, Patrick: Child Protection and the Media: Lessons from the Last Three Decades. *British Journal of Social Work* 31 (2001): 6, 887–901.
- Beresford, Peter: Re-Examining Relationships Between Experience, Knowledge, Ideas and Research. *Social Work & Society* 8 (2010): 1, 6–21.
- Brawley, Edward Allan: Teaching Social Work Students to Use Advocacy Skills through the Mass Media. *Journal of Social Work Education* 33 (1997): 3, 445–60.
- Cordoba, Pushkar Sebastian: Representations of Social Work in the Australian News Media. *Australian Social Work* 70 (2017): 4, 453–64.
- Degerlund, Merja: Lastensuojelun mediavälitteinen julkisuuskuva. Diskursianalyttinen tutkimus Yleisradion uutissivuston ja Helsingin Sanomien kirjoituksista. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, 2015.
- Dworkin, Terry Morehead & Baucus, Melissa: Internal vs. external whistleblowers: A comparison of whistleblowing processes. *Journal of Business Ethics* 17 (1998): 12, 1281–1298.
- Franklin, Bob & Parton, Nigel: *Social Work, the Media and Public Relations*. London: Routledge Revivals, 1991.
- Galilee, John: Literature review on the media representations of social work and social workers. 21st Century Social Work. Scottish Government, 2006. <https://www.scribd.com/document/65060346/Social-Workers-and-the-Media> (luettu 18.10.2017)
- Hedin, Ulla-Caring & Månsson, Sven-Axel: Whistlebl-

- lowing Processes in Swedish Public Organisations: Complaints and Consequences. *European Journal of Social Work* 15 (2012): 2, 151–67.
- Heinonen, Sanna: ”Nyt Puhuvat Sosiaalityöntekijät!": Mielipidekirjoitukset rakenteellisen sosiaalityön väliseenä. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, 2016.
- Herkman, Juha: Poliitiikka ja mediajulkisuus. Tampere: Vastapaino, 2011.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino, 2004.
- Hirvelä, Anu: Sosiaalityöntekijän julkisuuskuva mediassa. Diskurssianalyysi Helsingin Sanomien vuoden 2010 artikkeleista. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, 2013.
- Hämäläinen, Juha: Tiedontuotanto sosiaalityön rakenteellisena kysymyksenä. S. 64–86. Teoksessa Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. Kuopio: UNIPress, 2014.
- International Federation of Social Workers: Statement of Ethical Principles, 2012. <http://ifsw.org/policies/statement-of-ethical-principles/> (luettu 12.12.2017)
- Jaakkola, Helena: Lastensuojelu ja julkisuus. Opas lastensuojelun ammattilaisille median kohtaamiseen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 2013.
- Jantunen, Saara & Rantapelkonen, Jari: Viestinnän paradigman muutos. S. 26–39. Teoksessa Rantapelkonen, Jari (toim.): Strategisen viestinnän salat. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, johtamisen ja sotilaspedagogiigan laitos, 2014. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/100109/Strategisen%20viestinn%C3%A4n%20salat%20WEB2.pdf?sequence=5> (luettu 13.3.2017)
- Juhila, Kirsi: Sosiaalityön selontekovelvollisuus. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti Janus 17 (2009): 4, 296–312.
- Kairala, Maarit & Lähteinen, Sanna & Tiitinen, Laura: Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen sosiaalityön koulutuksen käytäntöyhteydessä. S. 36–55. Teoksessa Tuohino, Noora & Pohjola, Anneli & Suonio, Mari (toim.): Sosiaalityön käytännönopetus liikkeessä. SOSNET julkaisuja 5. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto, 2012.
- Kivipelto, Minna: Sosiaalityön ammattilaisten yhteiskunnalliset orientaatiot ja työn kehittämisen haasteet. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti Janus 12 (2004): 4, 342–358.
- Korkeamäki, Marika & Koskinen, Seppo: Sananvapautta vai sopimatonta ”ilmiantoa”? Edilex-sarja 2012/27. Helsinki: Edita Publishing Oy, 2–27.
- Landgrén, Saana & Pesonen, Tiia: Vastavalmistuneiden urapolut 2014. Vuosina 2012–2013 valmistuneiden Talentian jäsenen sijoittuminen työelämään. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry., 2014. <http://www.talentia.isintexas.com/mag/urapolku-2014.php> (luettu 10.10.2017)
- McLaughlin, Anne Marie: Clinical Social Workers: Advocates for Social Justice. *Advances in Social Work* 10 (2009): 1, 51–68.
- Mendes, Philip: Blaming the messenger: The media, social workers and child abuse. *Australian Social Work* 54 (2001): 2, 27–36.
- Miettinen, Taina: Sosiaalityön raportointi. Kohti vuorovaikutteista raportointia. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 2000.
- Mullaly, Robert P: The New Structural Social Work. Kolmas painos. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Mutka, Ulla: Sosiaalityön neljäs käänne. Asiantuntijuiden mahdollisuudet vahvan hyvinvointivaltion jälkeen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1998.
- Mänttari-van der Kuip, Maija: Julkinen sosiaalityö markkinoistumisen armoilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (2013): 1, 5–19.
- Oinonen, Marjo: Työnsä vuoksi vainotut. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kokemuksia vainotuksi tulemisesta ja siitä selviämisestä. Lisensiaatintutkimus. Tampereen yliopisto, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, 2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201702141148> (luettu 11.12.2017)
- Petreljus, Päivi: Sosiaalityöntekijänaiset maskuliinisissa julkisuuksissa – sukupuolinäkökulmia ”hiljaisuuden kulttuuriin”. *Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 11 (2003): 1, 4–22.
- Petreljus, Päivi: Sukupuoli ja subjektiivinen sosiaalityössä. Tulkintoja naistyöntekijöiden muistioista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2005.
- Piironen, Hannu: 1990-luku sosiaalityöntekijän silmin. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006): 3, 321–325.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIPress, 2014.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana: Rakenteellinen sosiaalityön aikakauden haasteena. S. 9–13. Teoksessa Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIPress, 2014a.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana: Rakenteellisen sosiaalityön jäsentyminen. S. 281–294. Teoksessa Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIPress, 2014b.
- Pohjola, Anneli: Rakenteellisen sosiaalityön aika. S. 207–224. Teoksessa Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 2011
- Porkka, Mari: Valta, valvonta ja kutsumus – mielikuvia lastensuojelutyöstä. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 2015.
- Pätäälä, Annika: Lastensuojelu mediassa: sanomalehden kirjoitusten rakentama julkisuuskuva vuosina 2014–2015. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 2016.
- Pöyhkäri, Reetta & Haara, Paula & Raittila, Pentti: Vihapuhe sananvapautta kaventamassa. Tampere: Tampere University Press, 2013. <http://www.hs-saatio.fi/wp-content/uploads/2013/11/Vihapuhe->

- sananvapautta..versio_PAINOVERSIO_21.10.13.pdf (luettu 10.3.2017)
- Raunio, Kyösti: Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus, 2004.
- Salminen, Ari & Heiskanen, Lauri: Whistleblowing. Pilliin puhaltaminen ja organisaatioiden kehittäminen: Katsaus tutkimuskirjallisuuteen. Vaasan yliopiston julkaisuja, selvityksiä ja raportteja 192. Vaasa: Vaasan yliopisto, 2013.
- Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (toim.): Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, SoPhi ja Sosiaalityön Tutkimuksen Seura, 2003.
- Sinkkonen, Merja & Laulainen, Sanna: Sosiaalialan johtajien kohtaamat eettiset ristiriidat. *Janus* 18 (2010): 3, 225–242.
- Sipilä, Jorma: Sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista ja osallistumisesta. S. 101–126. Teoksessa Sosiaalityön asiantuntijatyöryhmä. Seitsemän esseetä sosiaalityöstä. Sosiaalihallituksen julkaisuja 16. Helsinki: Sosiaalihallitus, 1987.
- Sipilä, Anita: Sosiaalityön asiantuntijuuden ulottuvuudet. Tiedot, taidot ja etiikka työntekijöiden näkökulmasta kunnallisessa sosiaalityössä. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, 2011.
- Talentia: Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Ammattieettinen lautakunta, 2013.
- Tiitinen, Laura & Lähteinen, Sanna: Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. S. 191–213. Teoksessa Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli & Seppälä, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen seura, 2014.
- Tiitinen, Laura & Kauppi, Arto: Viisi vaientamisen tapaa. Sosiaalialan työntekijöiden julkiseen viestintään kohdistuvat sananvapauden rajoittamisen ja vaientamisen käytännöt. *Oikeus* 43 (2014): 2, 125–146.
- Tiitinen, Laura & Silén, Marianne: Sosiaalialan epäkohdat ja niiden käsittely – kyselyraportti. Sociopolis ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry., 2016. <http://www.luc.fi/loader.aspx?id=2641402d-5a35-4f8c-84b0-88c107f5eb1e> (luettu 11.12.2017)
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 2002.
- Van Wormer, Katherine & Kaplan, Laura & Juby, Cindy: Confronting Oppression, Restoring Justice: From Policy Analysis to Social Action. Virginia, Alexandria: Council on Social Work Education, 2012.
- Viirikorpi, Paavo: Rakenteellisen sosiaalityön pakko ja mahdollisuudet. Helsinki: Sosiaalihallitus, 1990.
- Wallack, Lawrence: Media advocacy: A strategy for Empowering People and Communities. *Journal of Public Health* 15 (1994): 4, 420–436.
- Warner, Joanne “Heads Must Roll?” Emotional Politics, the Press and the Death of Baby P. *British Journal of Social Work* 44 (2014): 6, 1637–1653.
- Weiss-Gal, Idit & Peled, Einat: Publishing Voice: Training Social Workers in Policy Practice. *British Journal of Social Work* 39 (2009): 2, 368–382.

ENGLISH SUMMARY

Laura Tiitinen: Using media advocacy to break the culture of silence in social services? (Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana?)

Media advocacy refers to the strategic use of media for purposes of promoting social work goals and supporting efforts to advance social policies. Social workers in Finland are legally and ethically obligated to use their knowledge to improve social welfare policies. However, media advocacy is rare. This empirical article explores the reasons for the non-use of media advocacy in social work. The analysis is based on interviews with 19 social workers who have used media advocacy. The barriers to the use of media advocacy were categorized into three levels:

At the institutional level, social welfare organizations have inadequate knowledge about the use of media advocacy, or media advocacy is not considered essential to social work. Employer organizations also send mixed messages of workers' rights and obligations regarding

the use of media advocacy. At the professional-ethical level, social workers and journalists have a conflict of interest. Scandalous media attention, a black-and-white presentation of advocacy topics and online hate speech are creating a sense of distrust and a tendency to refrain from media advocacy. Social workers also face ethical dilemmas with regard to the use of media advocacy for whistleblowing aimed at changing something unethical or illegal within the social welfare system. At the individual level, there are the personal barriers to the use of media advocacy, such as the lack of time or interest and the fear of saying something inappropriate in the media. Social workers are also careful not to make too much of their positive achievements for fear of undercutting their own future resources.

The main result of this study is that social work remains permeated by a strong culture of silence, which is causing a tendency to refrain from media advocacy.

Keywords: advocacy, media advocacy, social work, culture of silence, public communication.